

Майя Нагорняк,
канд. філол. наук

УДК 654.19: 070.431.2] (477) (043)

Обробка новин як одна з проблем підготовки навчальної інформаційної радіопрограми «Студентська хвиля»

У статті звернено увагу на проблему обробки новин, що має місце під час підготовки студентами радіогрупи навчальної інформаційної радіопрограми «Студентська хвиля»; визначено шляхи подолання цієї проблеми.

Ключові слова: новина, інформаційне повідомлення, навчальна інформаційна радіопрограма «Студентська хвиля», обробка новин.

Обробка новин є надзвичайно важливим етапом у підготовці до виходу в ефір інформаційної програми на радіо. Після того, як здійснено добір та відбір суспільно вагомій, резонансній, цікавій інформації, починається процес її адаптації до особливостей подання радіоповідомлень, формату радіостанції, а також, відповідно до стандартів підготовки матеріалів, саме до специфіки тієї чи тієї програми новин. Безперечно, практично кожна радіоорганізація має свої принципи, способи та прийоми обробки новин. Однак існують і загальні положення щодо адаптації повідомлень до умов радіоефіру, яких мають дотримуватися журналісти всіх радіоорганізацій.

До речі, вважаємо за потрібне зауважити, що обробку новин окремі дослідники і практики радіожурналістики слушно називають редагуванням інформаційних повідомлень. Але хоч би як називали процес адаптації новин до умов реального радіоефіру, очевидним залишається одне: радіослухачі, які тепер є водночас і користувачами інтернету, прагнуть чути якісні новини. Отже, подання інформації в радіоефірі має відповідати таким вимогам: максимальна стислість та лаконічність, чіткість, виразність, компактність матеріалів, що забезпечують так звану доступність для пересічного слухача, їх слухабельність.

Чимало уваги присвятили означеним питанням науковці в галузі журналістикознавства, зокрема радіожурналістики, В. Миронченко, В. Олійник, М. Прокопенко, В. Лизанчук, О. Гоян, Ю. Єлісєвенко та інші вчені. Питання обробки новин у стилістично-мовному ракурсі вивчали й відомі мовознавці О. Пономарів, А. Мамалига, Л. Шевченко, М. Фурдуй тощо.

Об'єктом дослідження є навчальна інформаційна радіопрограма «Студентська хвиля». Предметом виступає обробка новин як один із основних етапів підготовки означеної радіопрограми.

Слід зауважити, що випуск навчальної передачі «Студентська хвиля» готується у фаховий день студентами 3-го курсу денного відділення спеціальності «Журналістика». Презентацію в ефірі забезпечують двоє ведучих. Упродовж семестру кожен студент із тридцяти осіб радіогрупи має можливість випробувати себе у ролі модератора програми, тобто підготувати у межах передачі випуск новин. Тривалість цього випуску не повинна перевищувати 5 хв. Такий обсяг пояснюється тим, що, крім випуску новин, у програмі ще представлені матеріали різних жанрів, підводки та відводки до них, текст ведучих, музичні заставки (вся програма триває орієнтовно до 20 хв.). Отже, наприкінці навчального семестру студенти мають підготувати 15 випусків програми «Студентська хвиля», які, відповідно, виходитимуть у межах всеукраїнського студентського інтернет-радіо «Campus Radio Ukraine».

Власне обробка новин, яка реалізується під час підготовки навчальної інформаційної програми «Студентська хвиля», має два етапи.

По-перше, студенти радіогрупи, беручи інтернет за єдине джерело пошуку новин, часто-густо не замислюються над поняттям «обробка» інформаційних повідомлень. Як правило, під цим поняттям розуміється приведення новин до вигляду, придатного для передачі по радіо. Майбутні радіожурналісти зазвичай сліпо копіюють потрібну новину з мережі, після чого переносять її в текст випуску. На жаль, чимало студентів не усвідомлюють того, що радіо, і мережеве у тім числі, є аудіовізуальним, електронним засобом масової комунікації. Аудиторія сприймає радіоновини на слух, а особливістю слухового сприйняття є одномоментність. Себто, коли у момент прослуховування новини її зміст стає незрозумілим, нудним, нецікавим, то тієї ж самої миті радіостанція втрачає цього слухача. Адже він блискавично перемикається на першу-ліпшу радіостанцію або ж на ту, яка йому добре відома.

З огляду на означене під час обробки (редагування) новин студент повинен знати процес адаптації новин до умов реального ефіру, адже таким самим необхідним етапом у підготовці інформаційного випуску, як і добір та відбір новин, є презентація їх в ефірі.

По-друге, ще однією проблемою обробки новин є самоізоляція студентів радіогрупи від вітчизняного аудіовізуального простору. Тут має місце на увазі те, що у молодих людей, на жаль, не виробилася потреба щодня слухати радіо, зокрема інформаційні випуски та програми, причому на різних радіостанціях. Вони здебільшого не можуть назвати свою улюблену радіостанцію, улюбленого радіоведучого та програму, яку він представляє. Ясна річ, що в такому разі неможливо

визначити особливості діяльності тієї чи тієї радіостанції, порівняти та зіставити новинні передачі тощо. Тому, на жаль, в умовах практично цілковитого ігнорування прослуховування передач малоймовірно те, що студенти усвідомлять необхідність обробки новин.

Розглянемо кілька прикладів інформаційних повідомлень, підготовлених студентами радіогрупи 3-го курсу для програми «Студентська хвиля». До вашої уваги новина, складена для програми від 11.11.2011 (ведучі – Ірина Мокрицька та Анастасія Ковальчук):

Студенти КНУ імені Шевченка все-таки будуть навчатися по суботах у другому навчальному семестрі. Згідно з розпорядженням ректора університету Леоніда Губерського про створення розкладу навчальних занять на другий семестр 2012 року, щоб виконати навчальні плани і досягти максимальної координації робочого часу, студенти працюватимуть у суботу. Шестиденний робочий тиждень розпочнеться з 4 лютого, а закінчиться 5 травня. Таким чином студенти відпрацюють близько 20 навчальних днів. До 30 грудня мають остаточно затвердити розклади занять на 2 семестр 2012 року та графіки роботи навчально-допоміжного персоналу. Нагадаємо, така своєрідна реформація навчального розкладу пов'язана з проведенням в Україні Євро 2012.

Основна вада наведеного інформаційного повідомлення полягає в тому, що воно написано розлого, з порушенням принципу наслідування усної розповіді головного принципу викладу новин по радіо. В. Миронченко зазначає, що практика усного неофіційного спілкування свідчить про те, що розповідь новин люди завжди починають з головного – того, що може одразу бути цікавим та важливим для співрозмовника [1, 169]. Отже, повертаючись до нашого повідомлення, його слід було почати саме з акцентування уваги на тому, що субота стане робочим днем наступного семестру. Це головне, сутнісне слово «субота» має бути на початку заголовка новини. Тож утворюємо першу фразу повідомлення: «Субота стане робочим днем у другому семестрі в Інституті журналістики». Зауважимо, що наступне, друге речення новини занадто довге й неконструктивне. Крім того, воно містить тавтологію, оскільки в ньому знову йдеться про суботу як про навчальний день (навіть чи є потреба у межах короткого інформаційного повідомлення двічі говорити про одне й те саме). За канонами інформаційного мовлення друге речення новини має містити посилення на джерело. Отже, відредагувавши текст, маємо таке: «Розпорядження про це підписав ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Леонід Губерський». Далі, як і належить, іде виклад подробиць. Опрацювавши новину, отримаємо таке: «Шестиденка почнеться 4 лютого, закінчиться 5 травня. Нага-

даємо, корективи навчального плану пов'язані з проведенням в Україні Євро-2012». У підсумку отримуємо повний текст інформаційного повідомлення:

Субота стане робочим днем у другому семестрі в Інституті журналістики. Розпорядження про це підписав ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Леонід Губерський. Шестиденка почнеться 4 лютого, закінчиться 5 травня. Нагадаємо, корективи навчального плану пов'язані з проведенням в Україні Євро-2012.

Порівняймо перший і другий варіанти повідомлення. Бачимо, що відредагована версія удвічі коротша за ту, яку запропонували автори програми «Студентська хвиля». Процес подібного редагування і є приведенням новини до вигляду, придатного для передачі по радіо. У зв'язку із цим слушною є думка В. Лизанчука з приводу того, що інформаційне повідомлення не терпить багатослів'я, а тим паче марнослів'я. За його словами, бездоганність формулювань гарантує точність висловлювання, не допускає двозначності у сприйманні новини. Слухове сприймання новин диктує радіожурналістам вимогу дотримуватися незаперечної істини. Йдеться про те, що кожна фраза повинна бути до кінця продумана, виважена, відточена, щоб її інформаційна насиченість була максимальною [2, 240]. Ось чому майбутні радіожурналісти кінче повинні виробити звичку добирати кожне слово, кожне словосполучення у новинному повідомленні. До речі, і московські дослідники Е. Багіров та В. Ружников теж наголошують на тому, що будь-яка фраза у повідомленні має бути зрозуміла слухачам, усі складні, незнайомі їм слова та вислови слід усунути, а якщо їх вживання є обов'язковим – пояснити або розшифрувати [3, 128]. Зрештою, студентам треба розуміти, що без належної обробки новин немає якісної інформаційної програми чи випуску. А саме ці передачі визначають творче обличчя будь-якої радіостанції.

На жаль, у кожній програмі «Студентська хвиля» більше ніж достатньо прикладів неопрацьованих інформаційних повідомлень. До вашої уваги новина, запропонована для програми від 30.09.2011 (ведучі – Юлія Дринь та Ауріка Бочкар):

У Дніпропетровську проходять змагання водіїв тролейбусів. Як повідомляє видання «Подробности», працівники комунального транспорту змагаються не лише в їзді на швидкість, а й в умінні виходити із критичних ситуацій, які виникають під час роботи.

«Учасники повинні знайти за п'ять хвилин несправність у тролейбусі, змусити безквиткового пасажира оплатити проїзд та об'їхати на машині перешкоди на дорозі», – зазначив віце-президент Всеукраїнської корпорації електротранспорту Микола Тарапата.

Організатори розповіли, що переможці отримають новенькі ноутбуки та підвищення водійської категорії, а це означає – плюс двадцять п'ять відсотків до зарплати.

Згідно зі стандартами інформаційного мовлення сама по собі подія – змагання водіїв тролейбусів – не містить у своїй основі сутнісної, конструктивної новизни, що може претендувати на заголовок повідомлення. Тому його краще не починати з фрази про те, що щось відбулося чи відбувається. Окрім того, щодня в кожному місті України проводиться сила-силенна різноманітних заходів, однак це зовсім не означає, що про всі ці події ми мусимо розповідати по радіо. Зважаючи на означене, перше речення навряд чи може бути заголовком новинного повідомлення. Тоді виникає запитання: з чого почати? Для цього слід уважно осмислити подію і постаратися відшукати в ній щось принципово нове. У другому реченні йдеться про те, що водії змагатимуться не лише на швидкість, а й на уміння виходити з критичних ситуацій. Оце «уміння» і є тим новим, з чого потрібно почати повідомлення: «Уміння виходити з критичних ситуацій продемонструють під час змагань дніпропетровські водії тролейбусів». Такий заголовок одразу приваблює увагу слухача, інтригує його та зацікавлює.

У другому реченні є посилання на джерело – сайт «Подробности». Звісно, що будь-яка новина повинна мати посилання, але є один тонкий нюанс. Здебільшого впливові, з гарною репутацією радіостанції вважають поганим тоном у своїх новинах посилатися на джерело у мережі. Адже в такому разі слухач закономірно запитає: чому сайт «Подробности» знав про цю подію, а шанована мною радіостанція не знала? Тому, для того, щоб одержати інформацію про джерело, журналістові треба подзвонити до тролейбусного управління м. Дніпропетровська (або це може бути інша структура, яка опікується транспортними питаннями) і вже в переробленому повідомленні посилатися на цю організацію.

Третє речення новини є цитатним. На радіо цитати викладаються за певними правилами, адже лапок, в які ми беремо пряму мову, слухач не бачить. Йому одразу непросто зрозуміти, що подається саме цитата причетної до події особи, а не текст журналіста. Обробивши речення, маємо таке: «За словами віце-президента Всеукраїнської корпорації <...>, водії протягом п'яти хвилин мають знайти несправність у тролейбусі та обминути перешкоди. А ще – змусити безквиткового пасажира оплатити проїзд».

Далі редагуємо останнє речення. У принципі воно могло б залишатись у такому ж вигляді, якби не було надто розлоге. Оброблена

версія: «Переможці змагань отримають підвищення водійської категорії, а це плюс 25 відсотків до зарплати. Крім того, кращим подарують ноутбуки».

У підсумку оброблена новина набула закінченого вигляду:

Уміння виходити з критичних ситуацій продемонструють під час змагань дніпропетровські водії тролейбусів. Про це повідомили у тролейбусному управлінні м. Дніпропетровська.

За словами віце-президента Всеукраїнської корпорації, водії протягом п'яти хвилин мають знайти несправність у тролейбусі та об'їхати перешкоди. А ще – змусити безквиткового пасажира оплатити проїзд. Переможці змагань отримають підвищення водійської категорії, а це плюс 25 відсотків до зарплати. Крім того, кращим подарують ноутбуки.

Помітно, що відредагований варіант значно компактніший, лаконічніший за перший варіант повідомлення.

Практика вітчизняного інформаційного радіомовлення напрацювала вимоги до обробки матеріалу, призначеного для передачі в інформаційному випуску (програмі) на радіо. Ці вимоги диктуються специфікою сприймання інформації на слух і є такими:

1. Інформація у повідомленні має бути стисло та ясно викладена; новину потрібно подавати у розмовній манері: що чіткіше складене повідомлення, то краще воно сприймається слухачами.

2. У повідомленні слід використовувати прості, короткі речення. Слід уникати речень, ускладнених дієприкметниковими, дієприслівниковими зворотами, розлогими вставними конструкціями, а також складнопідрядними, складносурядними реченнями, які ускладнюють сприймання новини.

3. Головний каркас новини – це іменники та дієслова, які мають найсильніше смислове навантаження. Іменники вказують на предмет описуваної події (про що саме йдеться), дієслова – на динаміку та енергетику руху предмета. Наприклад, «ціни зросли», «злочинця затримали», «свято триває». Використання іменників та дієслів не означає, що про прикметники, прислівники, дієприкметники, дієприслівники треба забути. Ними слід користуватися, але при цьому не зловживати.

4. Не варто називати одночасно родові та видові поняття предмета. Наприклад, часто в програмах новин Національного радіо можна почути таке: «Передбачаються складні погодні умови», а далі йде перелік – «мокрый сніг, дощ, налипання мокрого снігу, ожеледиця». У разі, якщо ці умови конкретизуються, немає потреби вдаватися до узагальнень.

5. Потрібно уникати марнослів'я. В інформаційному радіомовленні це явище стало настільки звичним, що часто редактори не звертають

на нього уваги, отже, й не виправляють помилок. Наприклад, вислів «здійснили реалізацію партії курячого м'яса». Про це саме можна сказати простіше та коротше – «продали курятину», внаслідок чого вислів із п'яти слів скорочено до двох. Інший приклад – у випусках новин часто вживають такі вислови: «сьогодні відбулася прес-конференція», «сьогодні стало відомо», «сьогодні сталася аварія». Надмірне вживання слова «сьогодні» дратує слухачів: звісно, що повідомлюване стосується сьогоднішнього дня, адже у випусках новин подається лише найсвіжіша інформація цього дня, а не вчорашнього чи позавчорашнього.

6. Варто також уникати великої кількості цифрової інформації. У практиці радіо склалася така традиція – у стандартному інформаційному повідомленні із 5–7 речень може бути вжито не більше ніж дві цифри. Більша кількість цифр ускладнює сприймання інформації слухачем.

7. Треба ретельно перевіряти написання імен, прізвищ, посад людей, назв підприємств, організацій, установ та інше. Крім того, вважається поганим тоном називати офіційних осіб держави лише на прізвище, що останнім часом стало поширеним явищем: колишній президент Ющенко, генпрокурор Пшонка тощо. Цим журналісти засвідчують неповагу до згадуваних осіб, та й загалом демонструють свою низьку загальну культуру.

8. Слід обережно поводитись із абрєвіатурами та скороченнями. Тут діє таке правило: якщо є можливість пропустити ці слова, їх варто уникати. Виправданим є вживання лише відомих широкому заголові скорочень. Подібні речі не сприяють милозвучності під час прочитання повідомлення, вони дратують слухачів. Надмірне вживання цих слів теж стало поширеним явищем у журналістській практиці. Часто доводиться чути таке: ВАТ «Азот», ЗАТ «Росинка», ЄБРР. Мало того, що подібні абрєвіатури звучать некоректно, вони ще й ускладнюють сприймання інформації. Тому їх рекомендується розшифровувати.

Тож, зважаючи на викладене вище, постає питання: як подолати проблему неякісної обробки новин під час підготовки навчальної інформаційної радіопроеграми «Студентська хвиля»?

По-перше, викладачам, які працюють зі студентами радіогрупи, слід повсякчас акцентувати їхню увагу на необхідності обробки інформаційних повідомлень та інших журналістських матеріалів програми «Студентська хвиля». Ефективність матимуть ті заняття, на яких студенти разом із викладачем методом мозкового штурму редагуватимуть інформаційні повідомлення, доводитимуть їх до максимально радійного вигляду. Корисним був би прийом, коли після остаточного редагування новин студенти читали їх уголос, так, наче вони читають в

ефірі. Адже під час озвучення повідомлення у тексті, як правило, знаходяться мовно-стилістичні недогляди.

По-друге, задля набуття студентами вправності в обробці новин слід проводити спеціальні лабораторні заняття-змагання зі швидкості та майстерності редагування. Важливо, аби під час обговорення оброблених версій повідомлень студенти обґрунтовували свої дії.

По-третє, молодим людям потрібно пропонувати ті інформаційні випуски різних радіостанцій, які вже вийшли в ефір, та робити їх повний аналіз на предмет дотримання вимог щодо обробки інформації. Адже майбутнім радіожурналістам слід розуміти, що не завжди і не на всіх радіостанціях в ефір виходять новини, які зазнали ретельної обробки.

Проблема обробки новин належить до фундаментального питання підготовки майбутніми радіожурналістами якісного інформаційного продукту. Якісність новини на радіо означає передовсім її слухабельність, себто бажання слухача споживати запропоноване повідомлення або матеріал. Коли людина слухає чіткі, лаконічні, компактні новини, написані виразною мовою, що перед ефіром пройшли ретельне редагування, вона їх мимоволі запам'ятовує та розповідає своїм близьким. Корисні відомості, обрамлені у добру форму, завжди користуються неабияким попитом. Адже послухавши інформаційний випуск, який складатиметься тільки з якісних новин, ми можемо зробити правильний висновок щодо того чи того питання, явища, ситуації, а згодом і прийняти виважене рішення.

Вирішення проблеми підготовки майбутніх радіожурналістів надзвичайно важливе з огляду на хронічну нестачу на вітчизняних радіостанціях журналістів, які мають фахову підготовку. Не викликає сумніву той факт, що лише кваліфіковані працівники, здатні створювати якісний інформаційний продукт, зможуть забезпечити слухачську аудиторію суспільно вагомую інформацією про події у державі та світі, змусять її замислитися над шляхами розв'язання найбільш актуальних проблем сьогодення.

1. *Миронченко В. Я.* Основи інформаційного радіомовлення : підручник для студ. ун-тів спец. «Журналістика» / В. Я. Миронченко ; Інститут змісту і методів навчання ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1996. – 438 с.

2. *Лизанчук В. В.* Основи радіожурналістики : підручник / В. В. Лизанчук. – К. : Знання, 2006. – 628 с. + компакт-диск.

3. *Багиров Э. Г.* Основи радиожурналистики : учеб. пособ. / Э. Г. Багиров, В. Н. Туриников. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 263 с.

Подано до редакції 23. 04. 2012 р.

Nahornyak Maya.

News processing as a problem of preparation of the educational news radio program «Studentska khvylya»/«Student wave»

The article focuses on the problem of news processing that occurs during preparation of the news radio program «Studentska hvylya»/«Student wave» by the students of educational radio group representing the ways for overcoming of this problem.

Keywords: news, news item, educational news radio program «Studentska hvylya»/«Student wave», news processing.

Нагорняк М. В. Обработка новостей как одна из проблем подготовки учебной информационной радиопрограммы «Студентська хвиля».

В статье акцентируется внимание на проблеме обработки новостей, которая встречается во время подготовки студентами радиогруппы учебной информационной радиопрограммы «Студентська хвиля»; указаны пути преодоления этой проблемы.

Ключевые слова: новость, информационное сообщение, учебная информационная программа «Студентська хвиля», обработка новостей.

